

strmeň - starobylý *hudobný nástroj*

strmeňová váza - angl. *Stirrup vase*; nádoba dostala názov podľa svojho tvaru, podľa spojenia lievika a dvoch úch umiestnených pri samom otvorení nádoby; strmeňové nádoby sa objavujú v Stredomorí, kde *mykénski* keramici prebrali tento štýl od svojich *minojských* predchodcov; pôvodne bol tento typ vytvorený na Kréte v 16.st.pr.Kr.; nádoba bola extrémne populárna v celej egejskej oblasti ako pre skladovanie a prepravu a stala sa najcharakteristickejšou mykénskou nádobou; rané príklady strmeňovej keramiky sa objavili na Rhodose 1200 pr.Kr.; pozri *rhodská keramika*

https://en.wikipedia.org/wiki/Stirrup_jar

<https://www.google.sk/search?q=Stirrup+jar&espv=2&biw=1849&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiYqIWTxtLKAhWjfhIKHWDsCk8QsAQIIQ>



Strmeňová nádoba s chobotnicou (mykénska keramika, 1200-1100 pr.Kr.)



Mykénsky strmeňový džbán (geometrický štýl, 1500-1300pr.Kr.)



Strmeňová nádoba s chobotnicou (krétska keramika, 1500 pr.Kr.)



Strmeňová nádoba (krétsky geometrický štýl, 1200 pr.Kr.)

Strobel Bartholomeus - († po 1650); barokový maliar zo Sliezska, ktorý pôsobil v Prahe, v Sliezsku a nakoniec Poľsku, kam emigroval pred tridsaťročnou vojnou;

https://en.wikipedia.org/wiki/Bartholomeus_Strobel



B. Strobel: Sviatok Herodesa so s'atím Jána Krstiteľa (1630-1633)

Stróbl Alojz - pozri *Kunstverein/Presburger Kunstverein*

Strofadské ostrovy - pozri *harpye* (Wensleydalová)

Stroganovská škola - konvenčný názov pre posledné veľké ruské ikony a ikonopisecké školy; rozvíjala sa pod záštitou bohatej obchodníckej rodiny Stroganov v 16.-17.st.; na svoj názov vďačí častým zmienkam o Stroganovcoch na zadnej strane ikon; väčšina týchto ikon však nepatrí do Stroganovskej školy; je dielom moskovských ikonopiscov a boli vykonané za zákazku cára; mnoho z nich potom získala rodina Stroganovcov, ktorí boli sofistikovanými znalcami v odbore; ikony Stroganovskej školy majú pomerne málo spoločných rysov, ako sú malé rozmery, vynikajúce miniatúry, rafinovaná paleta dosiahnutá odtieňmi zlatej a striebornej farby, hustota vrstiev laku, grafická presnosť detailov, trochu nadnesené gestá postáv a bohatstvo ich rúcha, komplikovaná fantázia krajiny pozadia; pozri *ikonopisecké školy*

https://en.wikipedia.org/wiki/Stroganov_School

Čirin Prokopij - (†1627); rus. Чирин, Прокопий; jeden z najvýznamnejších ikonopiscov *Stroganovskej školy*; narodil sa v Novgorode; v roku 1621 spoločne s ďalšími slávnymi ikonografmi vyzdobil nové cárske komnaty: jedáleň a spálne; tiež produkoval knižné ilustrácie pre vydania moskovských tlačiarň; tlačiarň; jeho tvorivé štýl sa líši tendenciou k miniatúrnym tvarom a *kaligrafickej* zložitosti písma; poetické náboženské cítenie robí mu dáva vyniknúť nad ostatných umelcov Stroganovskej školy

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%BD,%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D0%B9>

http://rusico.indrik.ru/artists/ch/chirin_pi/index.shtml?adm=7e1d80667861e7d0f4695c9e41ea1302
(životopis)

https://www.google.sk/search?q=%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D0%B9+%D1%87%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%BD&espv=2&biw=1854&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&sqj=2&ved=0ahUKEwjSisOy5s_MAhWIJ8AKHQUA-CywQsAQIIg&dpr=1



P. Čirin: Ján Krstiteľ anjel púšte (Stroganovská škola, 1620)



P. Čirin: Rodinná ikona Borisa Godunova (rodinná ikona, 1600)

strojček bodovací - bodovací strojček

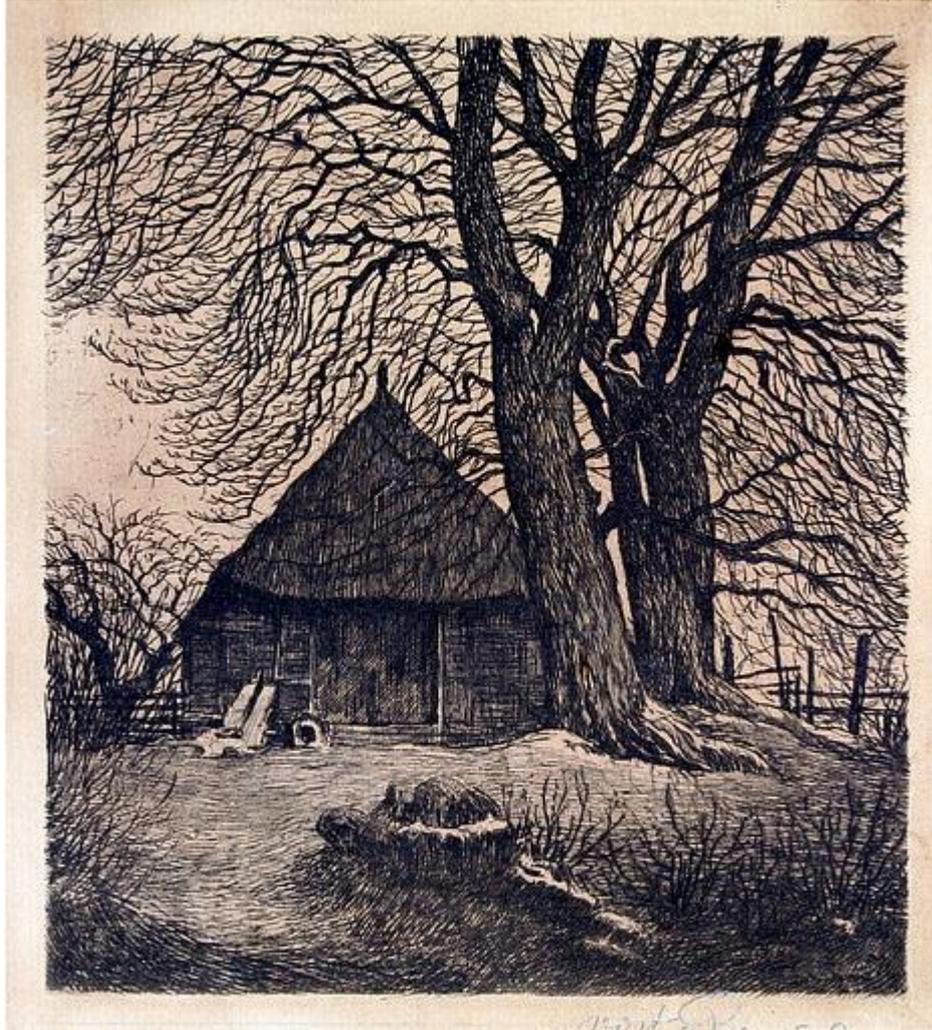
***strom** - stromy rástli už pred štyristo miliónmi rokov; ihličnany sa objavili o 100 miliónov rokov neskoršie; najstaršie na svete sú borovice osinaté (*Pinus aristata*); niektoré stromy sú nevelké, s výškou kmeňa 15 centimetrov, iné dosahujú až 112 metrov a ich kmeň je hrubý šesť metrov; rôzne dlho aj žijú: *brezy* hynú po štyridsiatke, *duby* po 1500 rokoch, *sekvoje* vydržia 4000 rokov a borovice osinaté až 5000 rokov (pozri *tzv. matuzalemský strom*); ihličnany rastú na všetkých svetadieloch okrem Antarktídy a delia sa do 50 rodov a 600 druhov; najviac ich rastie v Ázii (45%) a Severnej Amerike (24%); *jedle* rastú predovšetkým v nížinách morského pobrežia, ale aj vo vysokých horách Tibetu až v 5 tisícovej výške; ťahajú sa až do trópov po 72 stupeň severnej šírky a na juhu dosahujú Ohňovú zem; len na severnej polguli, najmä v horách, rastie približne 40 druhov jedľovín; v európskych lesoch sa sadi rýchlorašúca severoamerická jedľa obrovská; kanadská jedľa poskytuje známy *balzam* na tmelenie šošoviek; na severe má svoj pôvod a takmer sto druhov *borovic*; je to svetlo milujúca drevina, ktorej ihličie neopadáva šesť rokov a dokáže sa adaptovať na extrémne podmienky: skalné štrbiny, prímorské piesočnaté duny, ťažkú vlhkú pôdu a znesie aj ošľahnutie ohňom; *smrek* rastie na severnej polguli: prekračuje polárny kruh, južne zasahuje rovnobežky Himalájí a Mexika; symbolizuje silu a odolnosť voči mrazu, prináša radosť tam, kde život zdanlivo spí; *germánske kmene* stotožňovali večne zelené smrek s nádejou a vôľou pretrvať; v škandinávskych krajinách boli ľudia presvedčení, že smrek patria bohu svetla *Baldurovi*, ktorého oslavovali; z lesa prinesený smrek zapálili a oheň udržiavali dvanásť dní, lebo symbolizoval Slnko; neraz severanov zachránil od smrti hladom; z jeho mladých výhonkov zmiešaných s múkou piekli chlieb; napriek stáročiam sa niektoré pohanské prvky tohto sviatku

zachovali dodnes; v krajinách s miernym podnebí uctievali smrek ako posvätný strom; Grékom a iným starovekým národom slúžil ako účinný prostriedok proti *démonom* alebo *čarodejnícom*; smrekovými halúzkami vystielali dlážky počas rôznych slávností; kult smreku sa hlboko zakorenil aj v európskej kultúre; dodnes v podobe „viechy“ chráni nové stavby pred zlými duchmi a prináša šťastie ich budúcim obyvateľom; v horách Európy má každý správny horal pred domom smrek, ktorý zasadil vlastnými rukami, aby chránil rodinu pred zlými silami; pred 200 rokmi mali ľudia ku stromom vrelší vzťah; keď sa narodilo dieťa, v záhrade zasadili strom a zalievali ho vodou z prvého kúpeľa novorodenca; často boli strom a dieťa symbolicky prepojení; strom si ľudia už po tisícky rokov uctievali ako symbol života, vytrvalosti a vnútornej sily; možno preto si ho začali nosiť do svojich príbytkov a ihličnatý strom stojí počas vianočných sviatkov na dôstojnom mieste; o *vianočnom stromčeku* sa nezachovala zmienka po celý stredovek; len v starej francúzskej piesni z 13.st. spievali *trubadúri* niekoľko slov o strome s horiacimi sviečkami; vianočný zvyk sa rozšíril z Alsaska do severských krajov veľmi pomaly, do šľachtických sídiel prenikol v 17.st., ale skôr bol raritou, ako bežnou súčasťou vianočných sviatkov; Johann Wolfgang Goethe sa s vianočnou jedľou zoznámil až v roku 1756 v Lipsku a neskrýval svoj obdiv a nadšenie; kult vianočného stromčeka si prisvojili aj Angličania; roku 1841 nemecký princ Albert venoval svojej manželke kráľovnej Viktórii, vianočný stromček; nemeckí vystaľovalci ho priniesli do USA a Kanady

Biedermann: symbolický význam stromu vychádza z toho, že je koreňmi upevnený v zemi a vetvami sa dvíha do neba; predstavuje teda „bytosť dvoch svetov“ a prostredníka medzi tým „hore“ a „dole“; určitý strom, skupinu stromov alebo *háj* považovali staré národy nielen za sídlo nadprirodzených bytostí (duchov, bohov), ale často stromu pripisovali funkciu akejsi *osi sveta*, okolo ktorej je zoskupený celý kozmos; takýto význam mal jaseň *Yggdrasil* severných Germánov alebo strom vlnovec (*gaxché*) yucatánskych *Mayov*; tieto stromy podľa ich predstáv rástli v strede sveta a podopierali nebesá; pritom ešte na každej svetovej strane slúžil ako opora oblohy farebný strom tohto druhu; všeobecne je známa úloha *tabuizovaných* stromov v *raji*; v *budhizme* je *figovník* posvätný (*Ficus religiosa*) symbolom „veľkého prebudenia“, lebo bol pod ním osvietení *Gautama Buddha* (6.st.pr.Kr.); starí Egypťania uctievali *sykomoru*, z ktorej získala bohyňa *Hathora* pre duše mŕtvych posilňujúci nápoj a potravu; ako *strom života* uctievali *Sumeri* svojho boha *Dumuza*; v starej Číne boli *platan*, *broskyňa* a *moruša* predmetom náboženského kultu; keltskí *druidi* uctievali *dub*, v ktorom sídlil boh hromu *Donar*, u starých Grékov v dube sídlil *Zeus* (*Zeus Phegos*); stromy, ktorých ľudia obdarili nadprirodzenou silou, či už reálne druhy alebo idealizované, existujú v mýtoch takmer všetkých národov; v kresťanskej *ikonografii* symbolizuje strom život, ktorý svetu daroval Boh; premeny stromu počas ročných období znamenajú život, *smrť* a *zmŕtvychvstanie*, odumreté alebo neplodné stromy sú *hriešnici*; z rajského *stromu poznania* bol neskôr vytesaný *Kristov kríž*, ktorý sa pre veriacich stal *stromom života* a často bol znázorňovaný vetvičkami a listami alebo rodostromom - *koreňom Jesse/stromom Jesse*; v uctievaní stromu a v symbolike stromu sa zachovalo čosi z prastarého uctievania prírody; kedysi strom nebol iba zdrojom dreva na výstavbu domu, ale aj obydľím duší, duchov, *ným*f (pozri grécke *dryády*) a iných bájných bytostí, ku ktorým mal človek blízky citový vzťah; svedčia o tom stromy v lesoch, na ktoré sa pripevňovali obrázky svätcov, aj *vianočný stromček*; na *Pannu Máriu* sa v stredoveku pozeralo ako na „*strom života*“ požehnaný *Duchom svätým*, stromom, ktorý daroval svetu svoje *ovocie* - *Spasiteľa* (pozri *závesná obeť*); na starú tradíciu posvätných stromov nadviazala *mariánska symbolika*, ktorú dodržiavali dedinské svätyne a posvätné miesta; v kresťanských krajinách sú veľmi rozšírené legendy o vyschnutých a mŕtvych stromoch a vetvách, ktoré sa na znak Božej milosti opäť zazelenali; strom - kríž s halúzkami sa často vyskytuje na stredovekých plastikách a úzko súvisí so symbolikou zmŕtvychvstania, ktoré strom padaním lístia a zimným pokojom pred novým oživením reprezentuje; stará židovská legenda rozpráva o *Abrahámovi*, ktorý sadiť stromy všade, kde putoval; sadenice sa však rozvíjali slabo, iba strom zasadený v krajine *Kanaán* rýchlo vyrástol; podľa toho poznal praotec Abrahám, kde boli praví veriaci a kde iba modloslužobníci; nad pravovernými rozprestrel strom svoju korunu a schoval ich v svojom tieni, od modloslužobníkov sa však odklonil, odoprel im tieň a zdvihol korene do výšky; Abrahám sa preto o strom postaral, aby mohol poskytnúť tieň pravoverným; keď *Adam* zjedol *zakázané ovocie* zo *stromu poznania*, priviedol na svet *smrť*; keď sa zjavil Abrahám, vyliečil svet pomocou iného stromu; legenda o uzdravujúcom strome sa zrejme vzťahuje na *kresťanskú symboliku* pretransponovanú do sveta *Starého zákona* (pozri *paralelizmus*); ranokresťanský spis *Physiologus* hovorí o indickom strome *peridexion*, ktorého ovocím sa živia iba *holuby*, ale *hady* ho neznášajú a vyhýbajú sa jeho tieňu; aj tento strom je spomienkou na *Vykupiteľa*; je to „skutočný strom života“, ktorého ovocím sa nasýtia pravoverní, ale nie *diabol*; v stredovekom *bestiári* sa tento strom nazýva *peridens* a chráni holuby žijúce v jeho tieni pred *drakom*; nebeské

ovocie tohto stromu je múdrosť Ducha svätého, ktoré človek prijíma vo *sviatosti oltárnej*; v *islamskej* mytológii je náprotivkom stromu obnoveného raja strom *Zaqqum*, ktorého listy a ovocie budú musieť jesť hriešnici a modlári na *Poslednom súde*; jeho trnité halúzky a horké ovocie im bude nadúvať bruchá ako roztavený kov; záhrada nového raja (porovnaj *rajská záhrada*, *Nový Jeruzalem*) je plná tónistých stromov obťažkaných chutným ovocím, ktoré bude slúžiť spravodlivým; významnú úlohu v *islame* má *strom sveta*, na ktorého listoch sú napísané mená všetkých ľudí na svete; listy, ktoré z *Alahovej* vôle odpadnú, zbiera anjel smrti *Izrafil* a ľudí, ktorých mená prečíta na listoch odnesie zo Zeme; pozri *drevo*; *koral* (*Becker*); *Filemon a Baukida* (*Zamarovský*); *peridens*; *bonsaj*; *bóghi*; *imelo* (*Reflex*); *bosket*; *plod/ovocie*, *štyri živly*

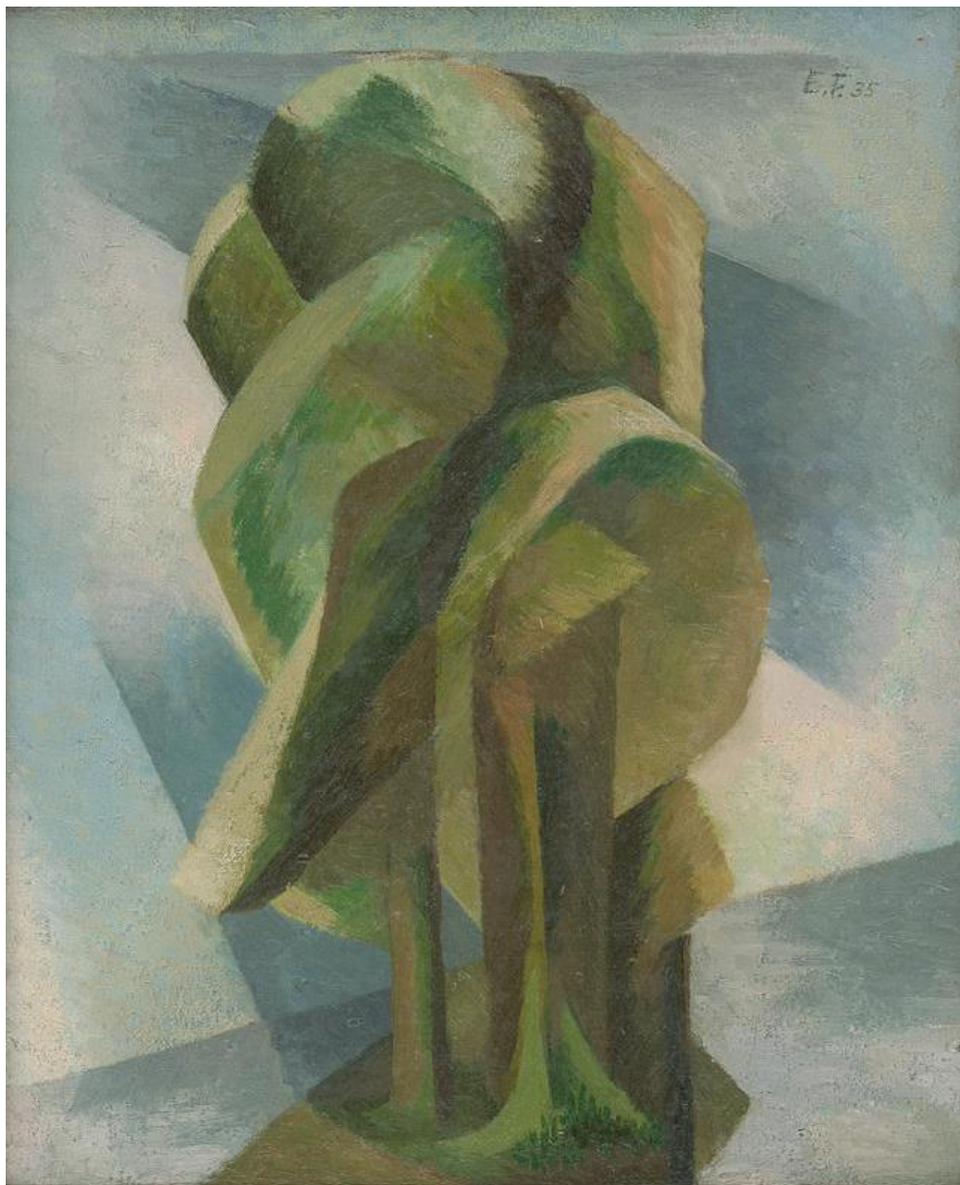
<http://www.wikipaintings.org/ru/tag/forests-and-trees>



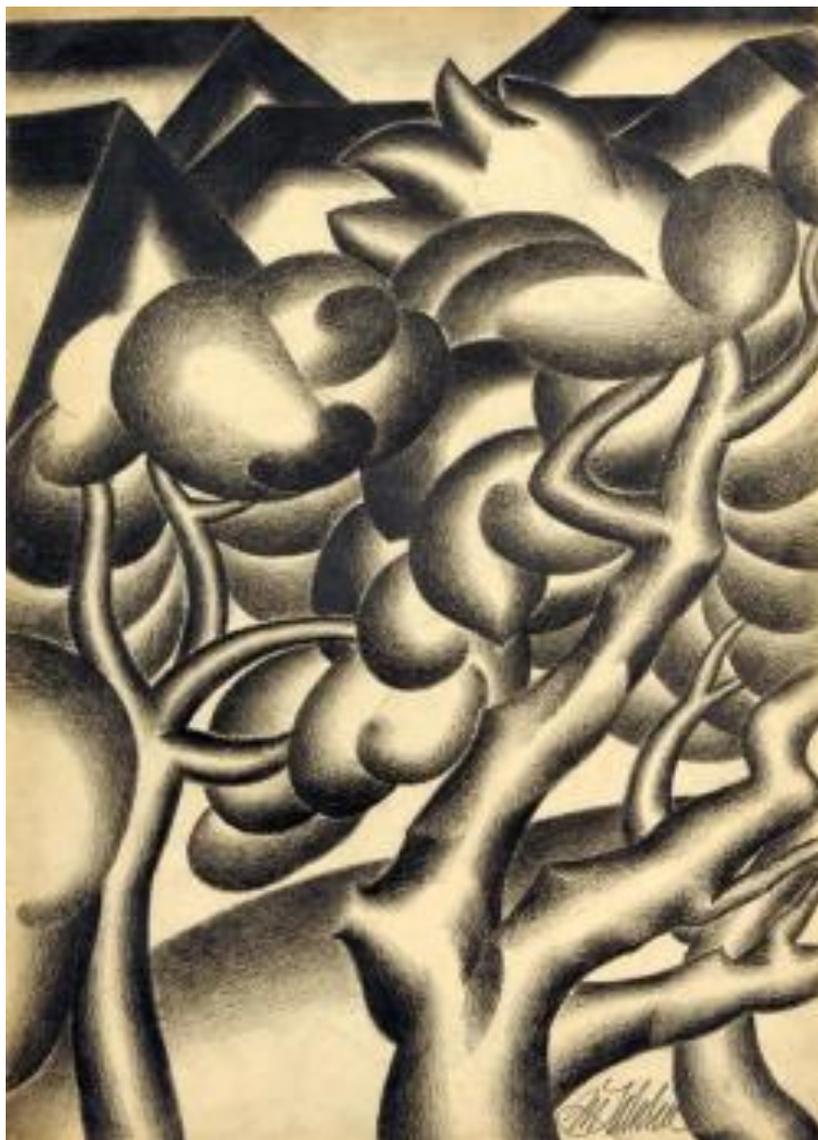
V. Preissig: Dom pod stromami (lept, rytina, 10.roky 20.st.)



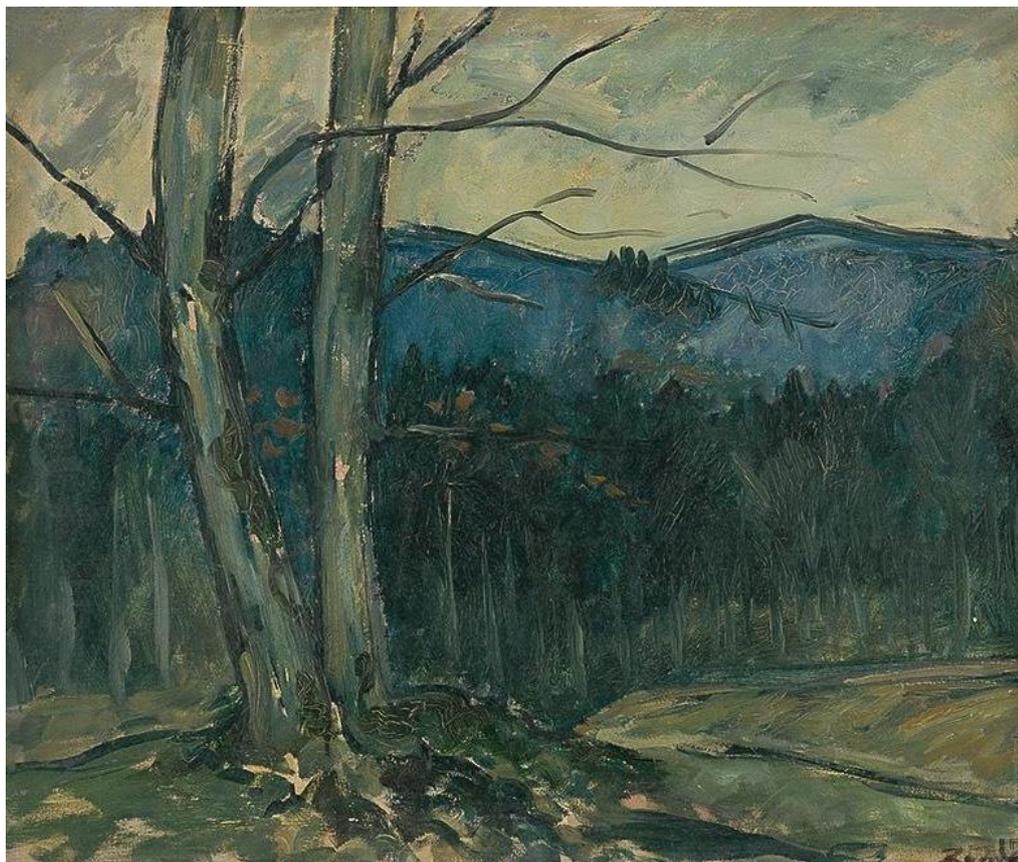
S. Valadon: Pohľad z môjho okna v Genets (1922)



E. Šimerová-Martinčeková: Stromy (1935)



M. Laluha: Stromy II. (1962)

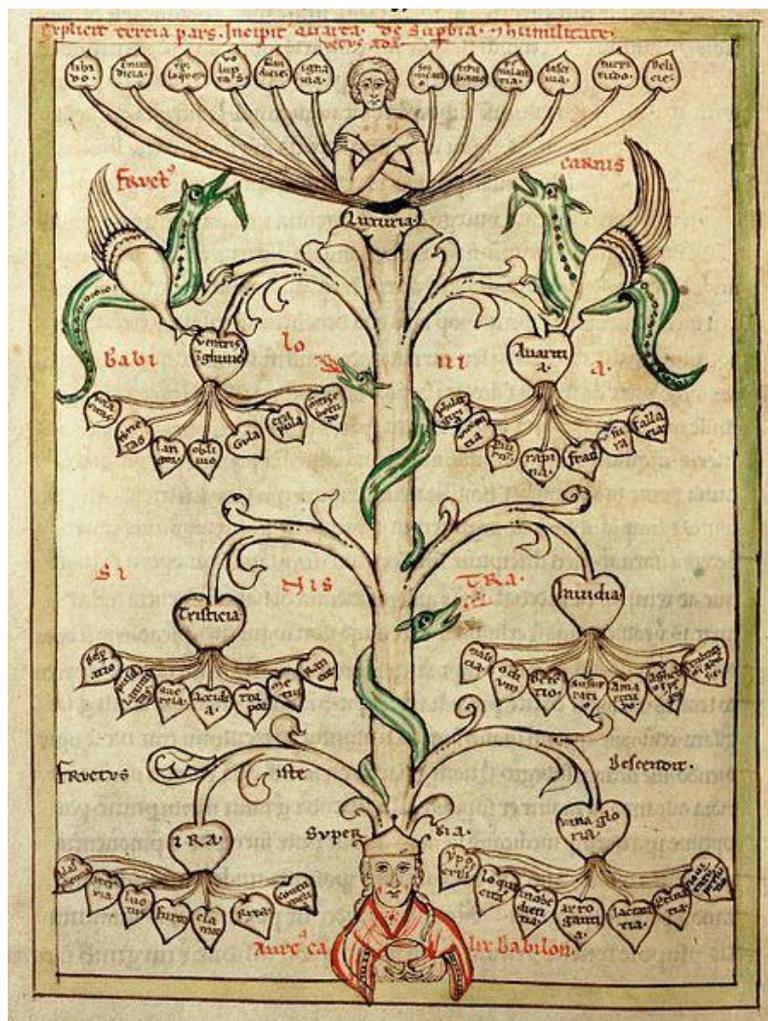


Š. Žambor: Predjarie (1930)

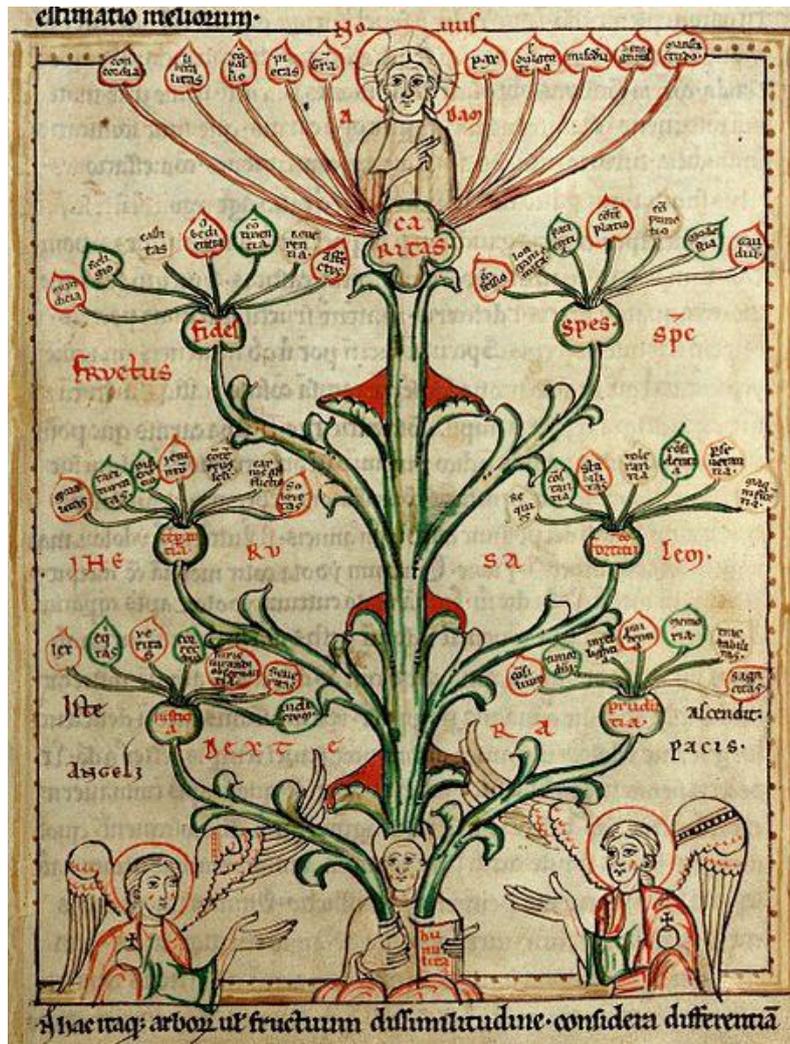
strom Ašókov - *Ašókov strom

***strom cností a strom nerestí** - angl. tree virtues and tree vices; stredoveká *personifikácia* na tému *Cností a Nerestí*

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Vices_Speculum_Virginum_W72_25v.jpg



Strom nerestí (ilustrácia z rukopisu „Speculum virginum“, cisterciánske opátstvo Himmerode, Nemecko, 1200)

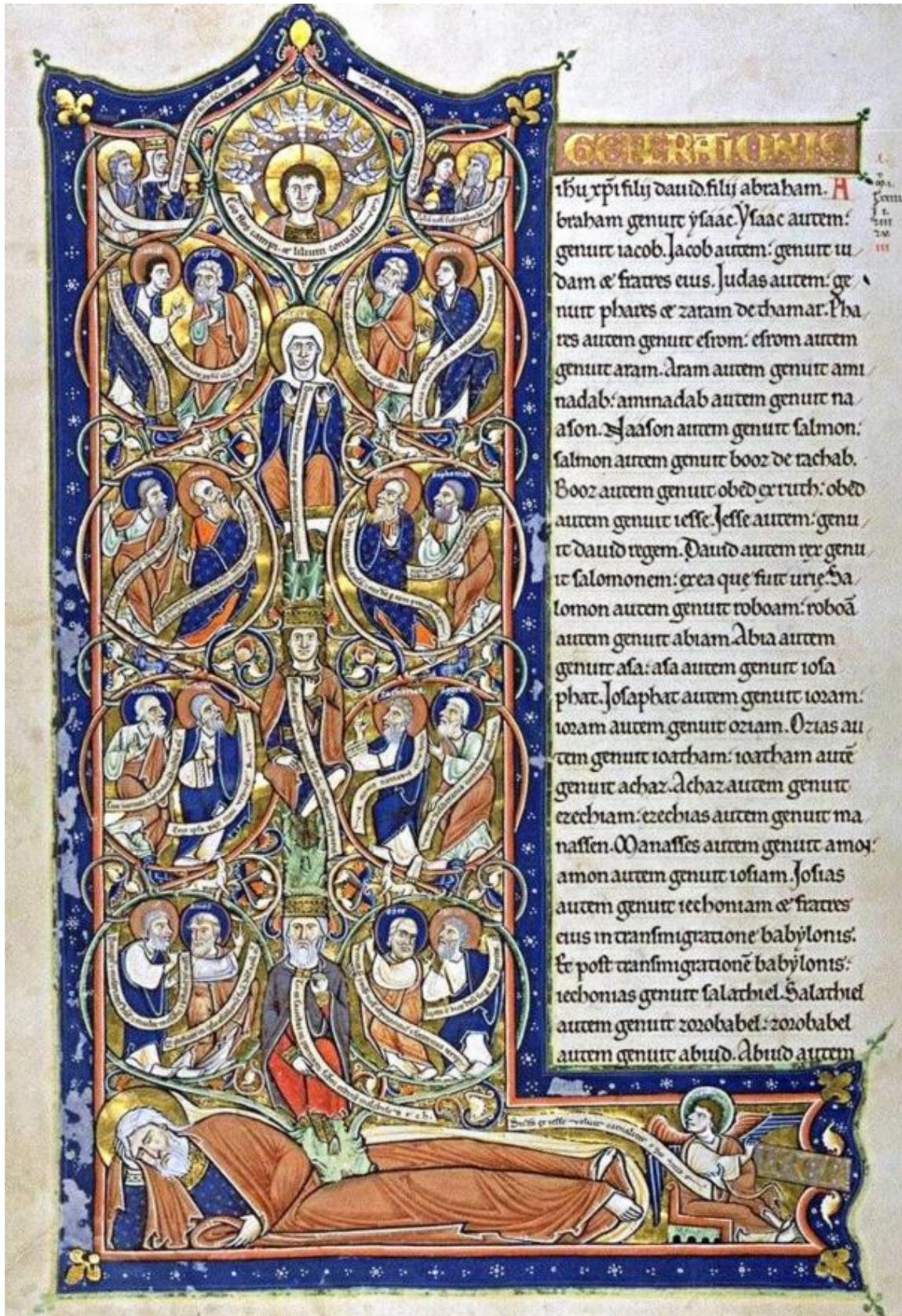


Strom cností (ilustrácia z rukopisu „Speculum virginum“, cisterciánske opátstvo Himmerode, Nemecko, 1200)

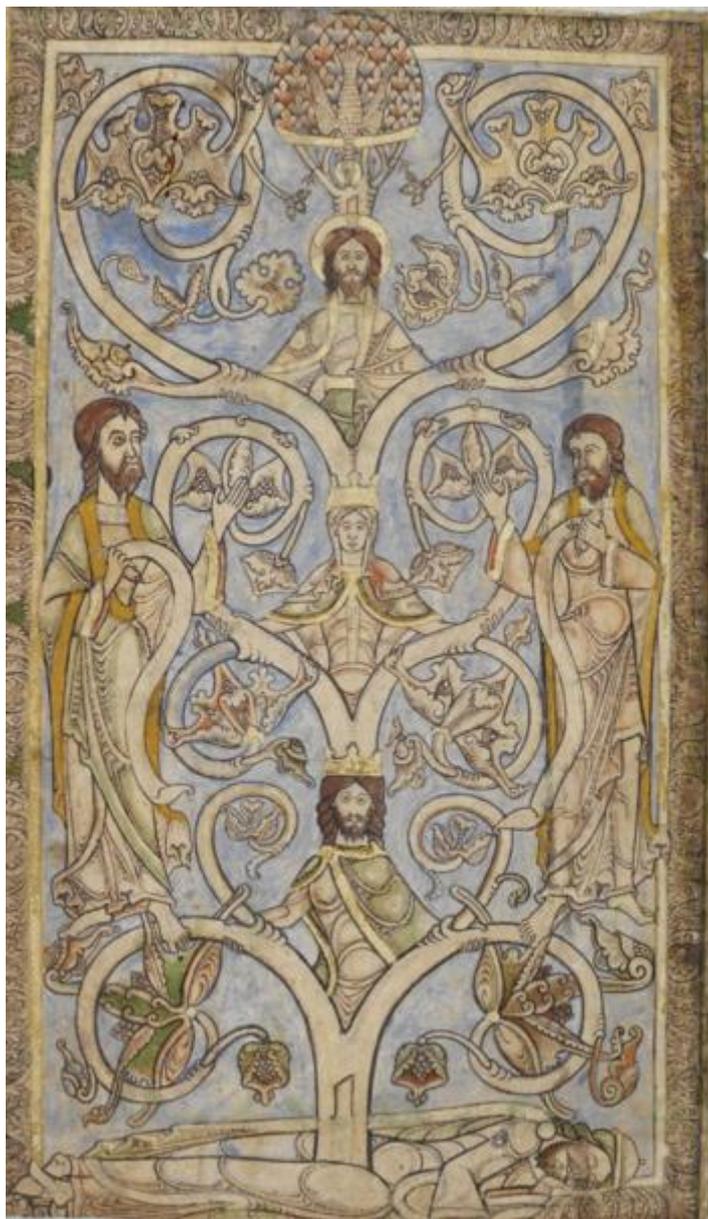
***strom Jesse/koreň Jesse** - stredoveká predstava *rodokmeňa* Ježiša začínajúca (t.j. korení) u prapredka *Jesseho*; zobrazovaný ležiaci, z jeho *bedrá* vyrastá strom (preto aj názov „strom Jesse“)

https://fr.wikipedia.org/wiki/Arbre_de_Jess%C3%A9

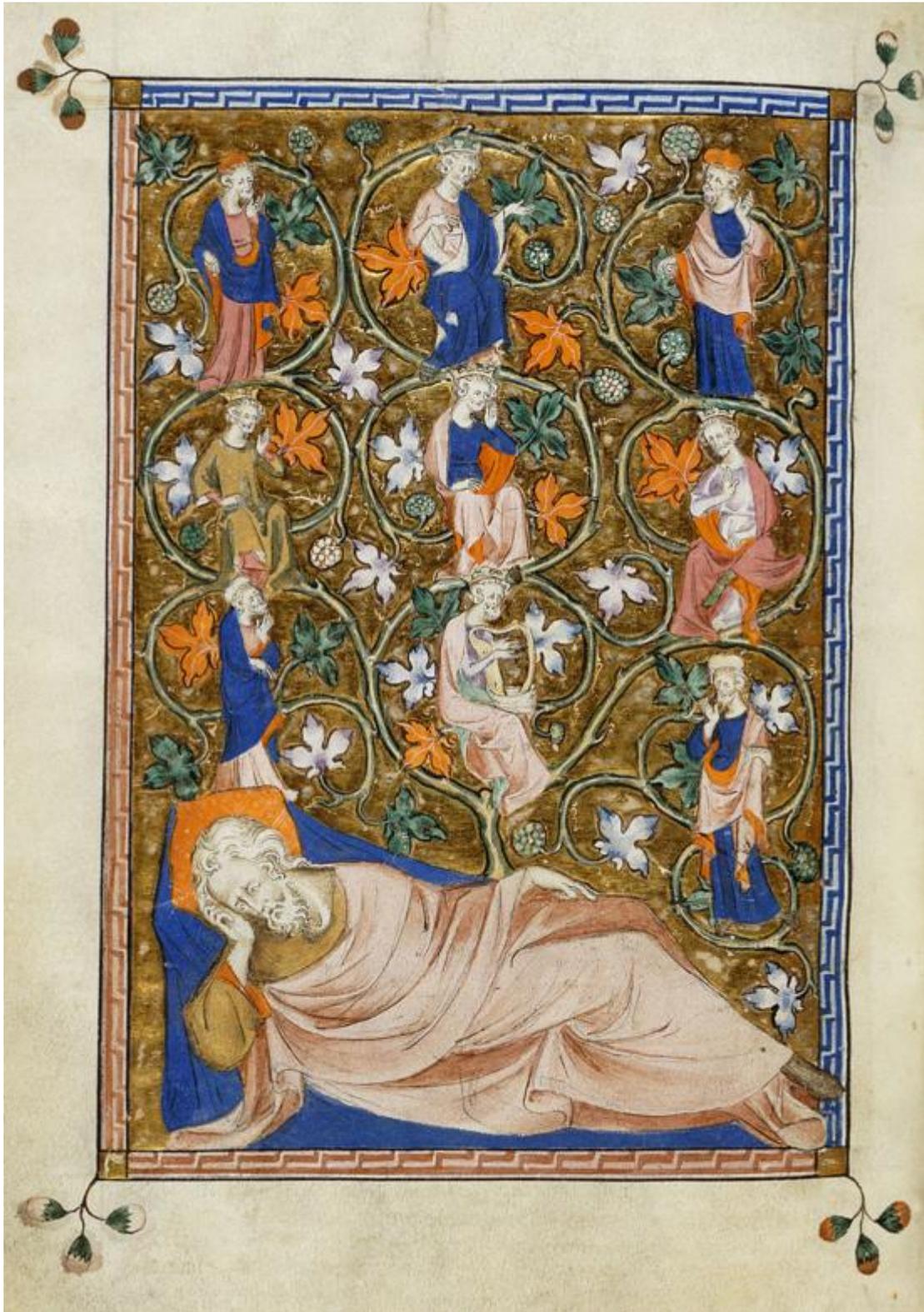
http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=17



Anonym: Iniciala L. Strom Jesse (Bible des Capucins, Francúzsko, 12.st.)



Strom Jesse (Winchesterský žaltár, 1150)



Majster kráľovnej Márie: Strom Jesse (Žaltár kráľovnej Mary, 1310-1320)



Spiaci Jesse (La Bible historique complétée od Guyart des Moulins, 1357)



Majster Jacques de Besançon: Strom Jesse (iluminácia z Legendy aurea, 1480)



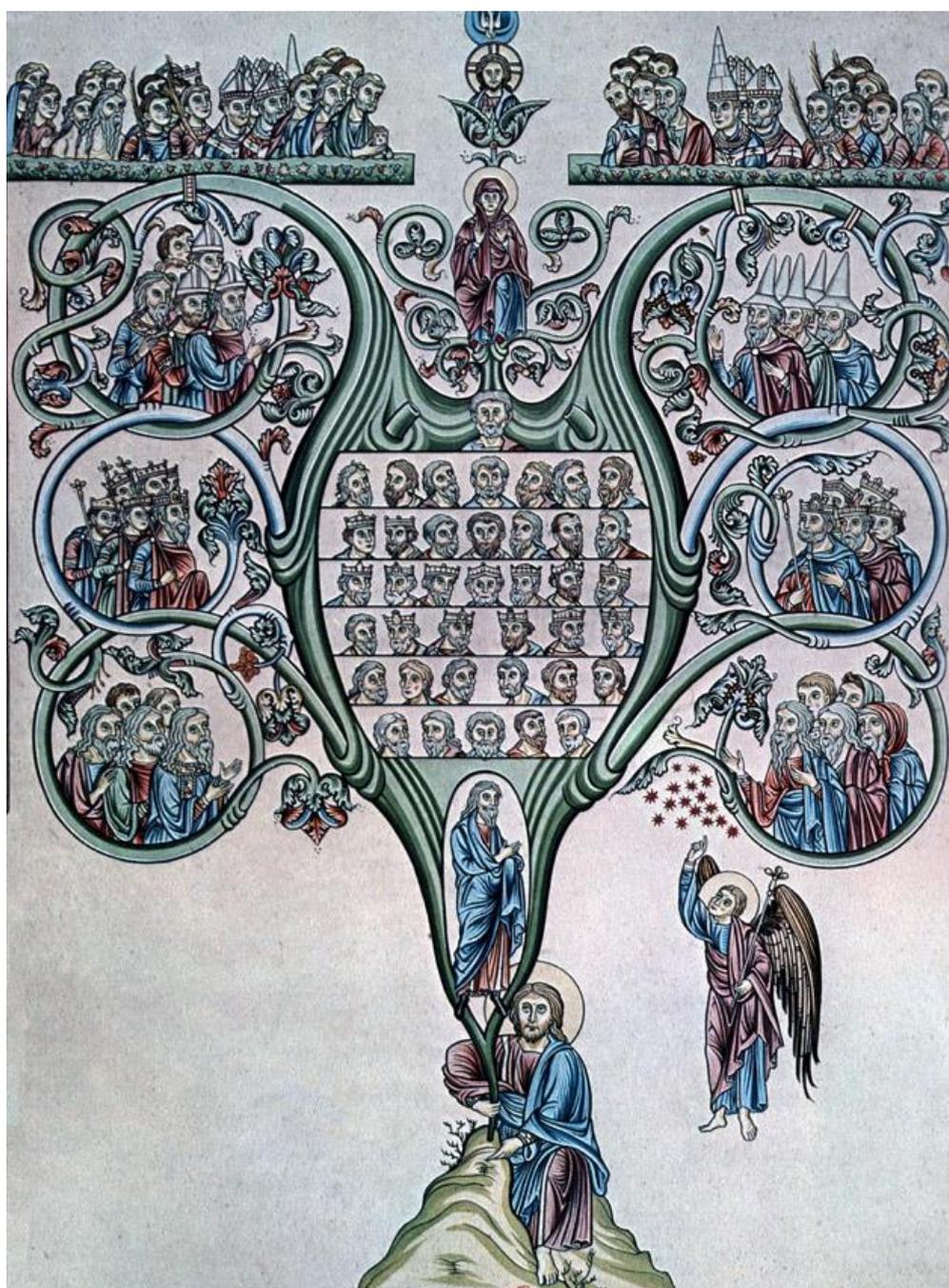
Neznámy autor: Narodenie (1601-1700)



Geertgena tot Sint Jans: Strom Jesse (1500)



Strom Jesse (Speculum Humanae Salvationis, 1325-1330)



Hildegarda z Bingenu: Genealogia Krista (Hortus deliciarum, 12.st.)



Ch. van Sichem II : Strom života (koreň Jesse, drevoryt, 1646)

***strom kozmický** - Biedermann: jedna zo starovekých predstáv *osi sveta*

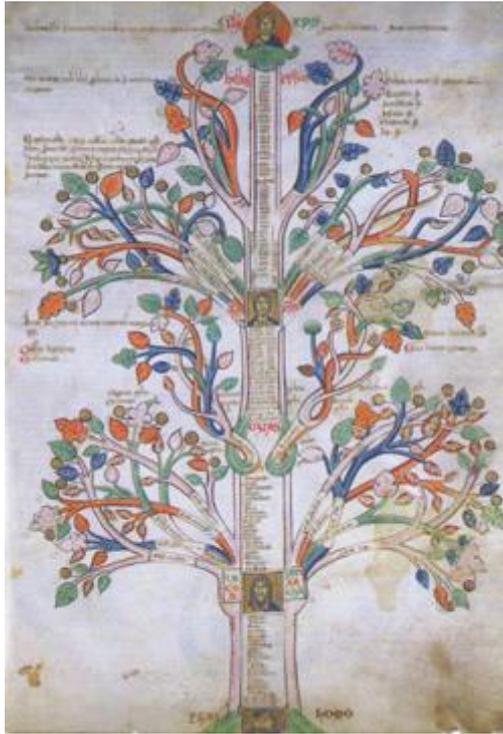
***strom Kristov** - *Kristov strom*

***strom kríža/drevo kríža** - obdoba *koreňa Jesse* (pozri *ľadvie*) v tvare *kríža* vyrastajúceho z boku *Márie* spätej tak významovo s *Veľkou matkou zeme*; strom kríža/drevo kríža v kresťanskej symbolike v podobe *sťažňa lode*; písmovým symbolom stromu kríža je grécke písmeno *psi*; pozri podrobnejšie heslo *drevo kríža*, ktoré hlbšie rozvíja myšlienku kresťanskej náuky a najmä ukazuje, že nejde o úplne zhodné termíny

***strom ľudstva** - pozri *ľudstvo*

<http://www.prolocovetralla.it/Pro-Loco/AlberoUmanità.htm>

http://translate.google.sk/translate?hl=sk&sl=it&u=http://www.prolocovetralla.it/Pro-Loce/AlberoUmanit%25C3%25A0.htm&prev=/search%3Fq%3DL%2527albero%2Bdell%2527umanit%25C3%25A0%26espv%3D210%26es_sm%3D93



Strom ľudstva (Libier Figurarum, 12.st.)

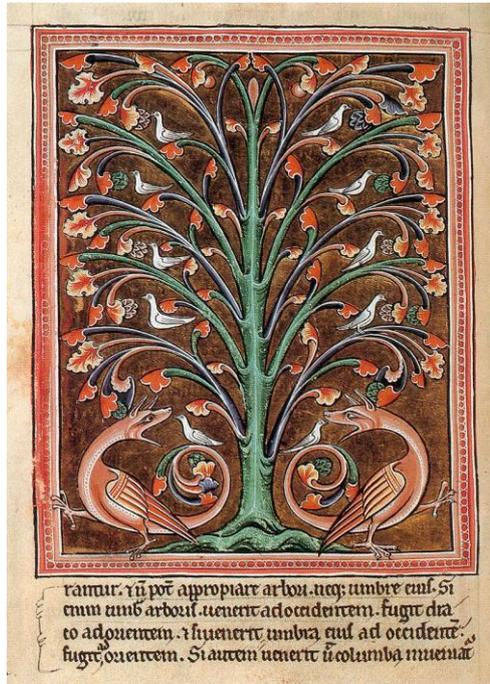
***strom matuzalemský - matuzalemský strom**

***strom Nerestí** - stredoveká personifikácia na tému *Cnosti a Nerestí*

***strom osvietenia** - pozri *bodhi*

***strom Peridexion** – starov. gréc. περιδέξιον δένδρον; v spise *Physiologus* uvádzaný ako mýtický strom; najznámejší ranne kresťanský symbol súhrnu zvierat, rovnako ako niekoľko kameňov a rastlín; je to jediný strom, ktorý uvádza *Physiologus*; rastie v Indii, hniezdia na ňom holuby; plody stromu Peridexion sú sladké a veľmi príjemné; holuby sa ním krmia a žijú v tieni stromu; drak, ktorý je nepriateľom holubov, sa k stromu nemôže priblížiť; v prípade, že tieň smeruje na draka zo západu, drak uteká na východ, ak tiež ide na východ, uteká drak na západ; keď sa holub vzdiali od stromu, môže ho had zabiť; strom je interpretovaný ako boh, ktorý chráni ľudí; holuby sú veriaci kresťania; živí sa ovocím Ducha; *Physiologus* poukazuje na to, že nájdú nádej a ochranu v Bohu a v tieni stromu života; ale ak kresťania zabľúdia z cesty a stránia sa stromu života, potom ich diabol môže ľahko zničiť; strom je interpretovaný ako božstvo, ktoré chráni ľudí; Peridexion je obraz *stromu života*, ktorý zaháňa zlo, na rozdiel od *stromu poznania*, ktorý rozptyľuje; holubice sú verní kresťania, ktorí jedia ovocie Ducha, bez toho aby vedeli, že sú plody pravdy; tieň stromu, a jeho rozsah je ochrana *katolíckej cirkvi* proti ničeniu a odchýlke diabla; drak je diabol, ktorý je vždy na pozore, aby zistil, či si vyberie kresťana, ktorý sa dost' vzdialený od svojej cirkvi; pozri *stromy v mytológii*

<http://de.wikipedia.org/wiki/Peridexion>



Peridens strom (Oxfordský bestiár)

***strom poznania (dobrého a zlého)** - zázračný strom v *rajskej záhrade (Eden)*; Bohom zakázané jedenie jeho plodov viedlo k *prvotnému hriechu* a nasledovnému trestu: smrteľnosti *Adama* a *Evy* a celého ľudského pokolenia; na niektorých stredovekých obrazoch nesie strom, ktorý priviedol človeka k pádu, namiesto plodov *lebký*; pozri *strom života (biblia)*

Biedermann: podľa stredovekej legendy z dreva stromu poznania bol vytesaný Kristov kríž

pozri *jablko, zakázané ovocie, pomaranč; ašery, Bronzový had (Hall); drevo kríža; strom Peridexion*

Biedermann v súvislosti s heslom strom: stará židovská legenda rozpráva o *Abrahámovi*, ktorý sadil stromy všade, kde putoval; sadenice sa však rozvíjali slabo, iba strom zasadený v krajine *Kanaán* rýchlo vyrástol; podľa toho poznal praotec *Abrahám*, kde boli praví veriaci a kde iba modloslužobníci; nad pravovernými rozprestrel strom svoju korunu a schoval ich v svojom tieni, od modloslužobníkov sa však odklonil, odoprel im tieň a zdvihol korene do výšky; *Abrahám* sa preto o strom postaral, aby mohol poskytnúť tieň pravoverným; keď *Adam* zjedol zakázané ovocie zo stromu poznania, priviedol na svet *smrť*; keď sa zjavil *Abrahám*, vyliečil svet pomocou iného stromu; legenda o uzdravujúcom strome sa zrejme vzťahuje na *kresťanskú symboliku* pretransponovanú do sveta *Starého zákona*; pozri *paralelizmus*

Hall v súvislosti s heslom *Ukrižovanie*: stredovekí autori sa preto usilovali preukázať „historické“ spojenie medzi prvotným hriechom a Ukrižovaním a tvrdili napríklad, že *drevo kríža* pochádza práve zo stromu poznania v záhrade *Eden*, alebo zo stromu, ktorý vyrástol zo semena stromu poznania, a že *Adam* bol pochovaný na mieste ukrižovania

-v 13.st. kríž, na ktorom bol *Kristus* ukrižovaný nadobúda niekedy tvar stromu života/*lignum vitae*; toto výtvarné podanie sa niekedy vyskytuje aj v neskorších obdobiach; tento strom života bol súčasne tým starozákonným *stromom poznania dobrého a zlého*, ktorý opäť ožil pomocou *Vykupiteľovej krvi* a stal sa ďalším vyjadrením súvislosti medzi prvotným hriechom a *Ukrižovaním*; pozri *paralelizmus*

Výklady ku *Starému zákonu*: starozákonný strom poznania dobrého a zlého je niekedy stotožňovaný so stromom života; *Biblia* píše tak o jednom strome v *rajskej záhrade*, tak o dvoch;

kresťanstvo stotožnilo strom poznania s jabloňou; ide o stredoveký výklad na základe homonymov: zlý a jablko = malus, malum; Židia uvažujú o *figovníku*, lebo Biblia hovorí, že potom sa Adam a Eva prikryli spletenými figovými listami; podľa arabských mýtov (dodnes) je figovník obývaný *démonmi*

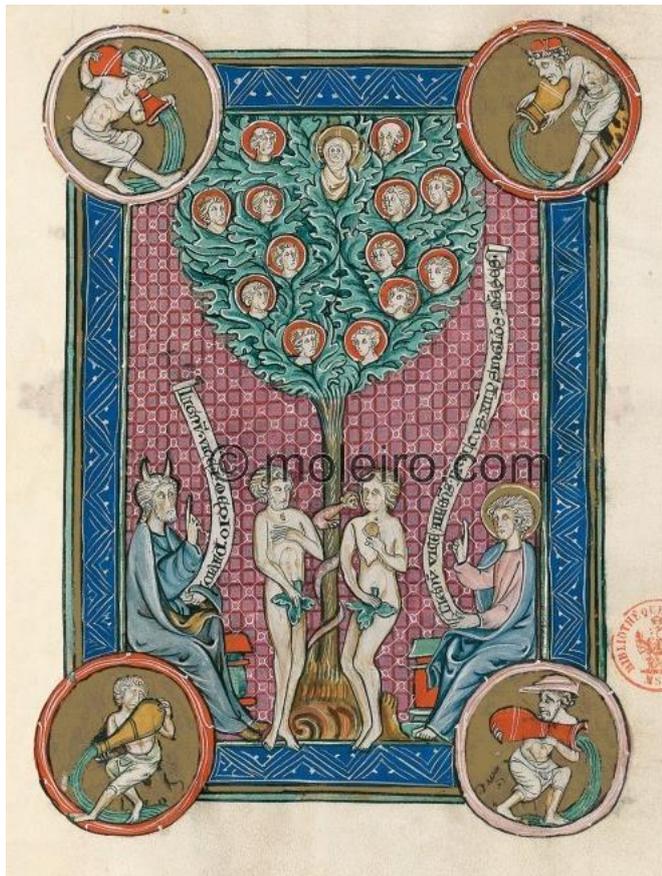
http://it.wikipedia.org/wiki/Albero_della_conoscenza_del_bene_e_del_male



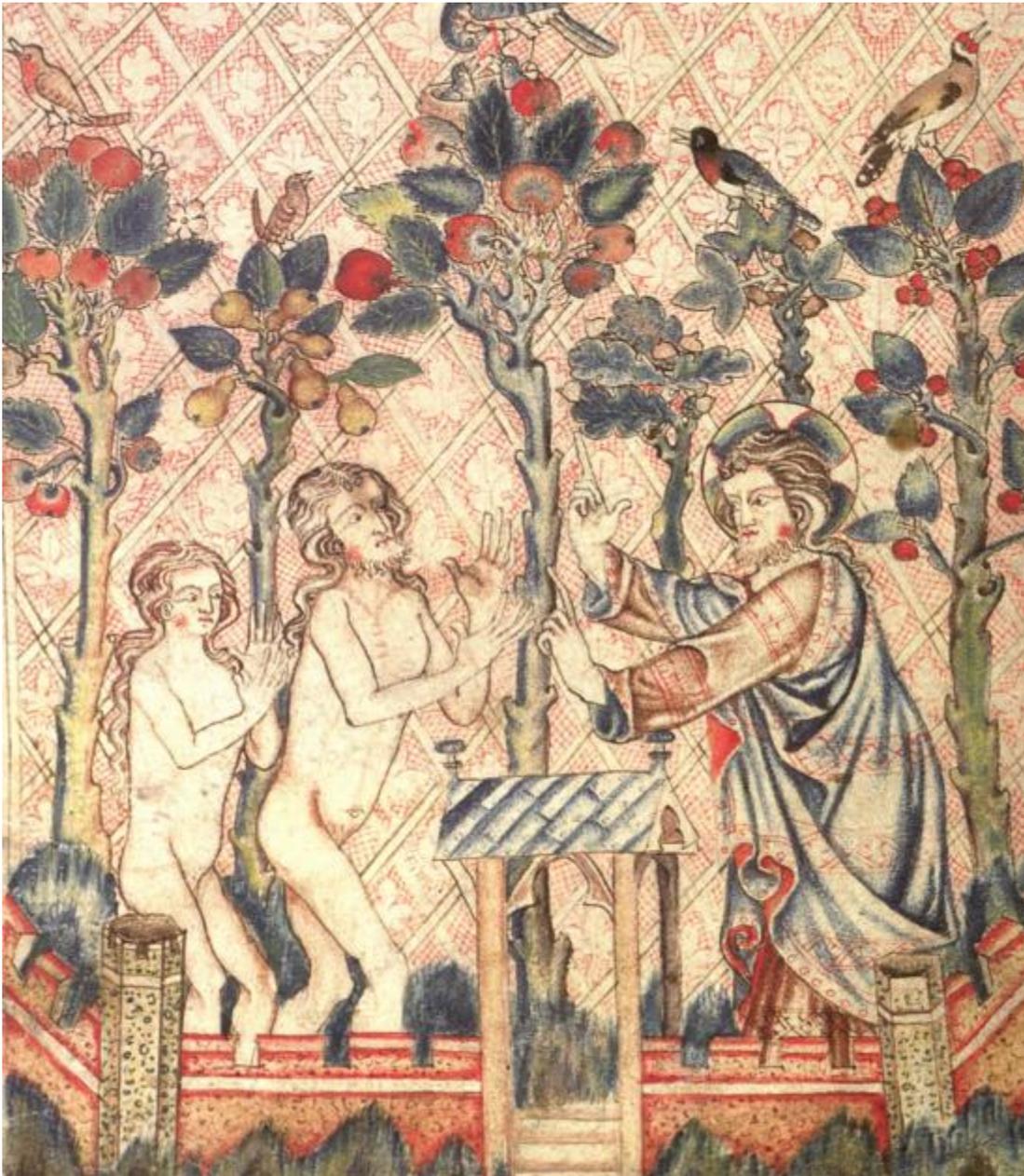
Sen Jozefa a Adam a Eva pri strome poznania (freska krypty kostola v Gargilesse-Dampierre, Francúzsko, 12.st.)



Adam a Eva (portál katedrály Notre-Dame, Paríž, 12.-13.st.)



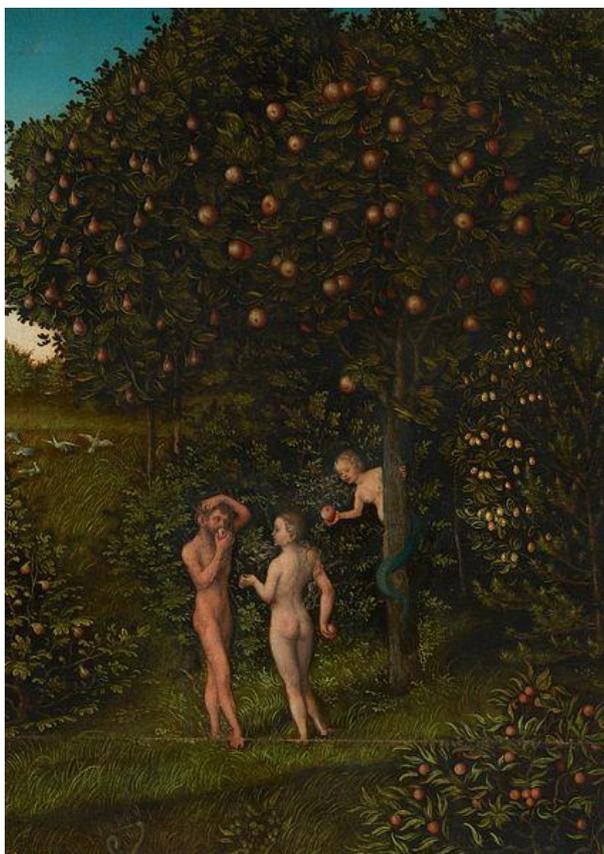
(22,1-5. Večný raj). **Strom života** (Apokalypsa 1313)



Anonym: Rajska záhrada - Boh zakazuje Adamovi a Eve jesť zo stromu poznania (ilustrácia z Holkham biblie, 1320-1330)



Majster banderol: Pád človeka (1455-1468)



L. Cranach st.: Strom poznania dobrého a zlého (detail obrazu Raj, 1530)



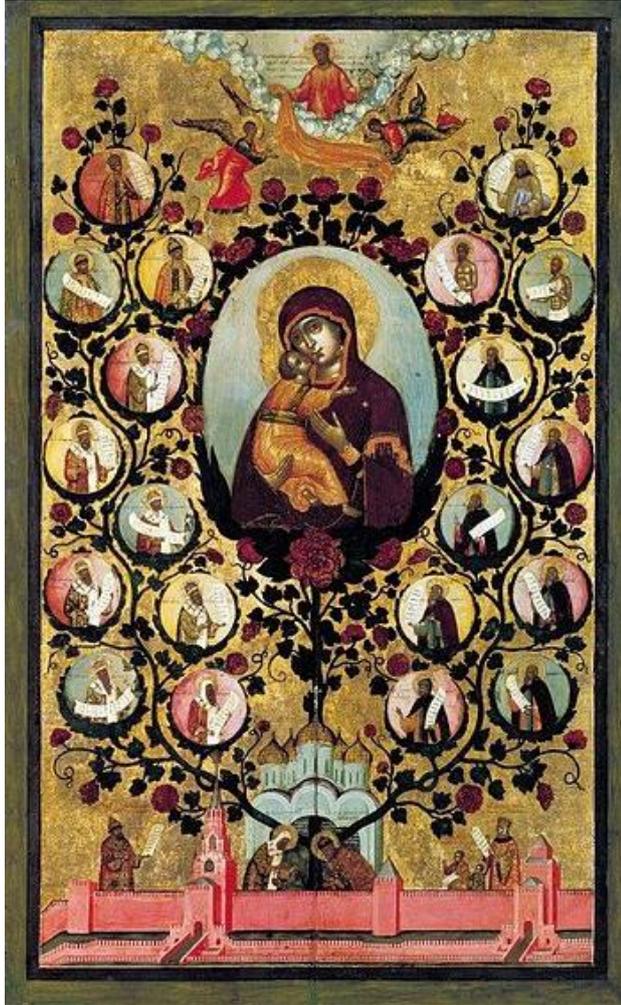
L. van Leyden: Prvý zákaz (rytina, 1529)

***strom príbuznosti** - v stredovekých súvislostiach iný názov pre *rodokmeň*



Strom príbuznosti (Beatus Escalada podľa Isidora zo Sevilly: 9.Kniha Etymológie, pol. 10.st.)

***Strom ruského štátu** - ikonografický typ ikony *S. Ušakova*; pozri *ikona*



S. F. Ušakov: Chvála Panny Márie Vladimirskej. Strom ruského štátu (1668)

***strom slobody** - symbolické stromy vysádzané po *Velkej francúzskej revolúcii* ako prejav národného, sociálneho a politického sebauvedomenia

***strom suchý - suchý strom**

***strom sveta** - lat. *arbor mundi*; zosobňuje univerzálnu koncepciu sveta v podobe kozmického stromu (pozri *Biedermann: os sveta*); jedným z jeho variantov je *strom života*; v indickej mytológii ho zastupuje *figovník*; v *severskej mytológii* jaseň *Iggdrasil*, v *mayskej mytológii* strom *gaxché*; strom sveta je jedným z tém „*obrazov sveta*“; pozri *atribúty, symboly a alegórie*

Biedermann v súvislosti s heslom *strom*: významnú úlohu v *islame* má strom sveta, na ktorého listoch sú napísané mená všetkých ľudí na svete; listy, ktoré z *Alahovej* vôle odpadnú, zbiera anjel smrti *Izrafil* a týchto ľudí predurčených na smrť odnesie zo Zeme; porovnaj strom *Zaqqum* určený pre hriešnikov

Lurker v súvislosti s heslom *vinič*: v jednom *mandejskom* texte sa hovorí o viniču, ktorý obopína celú oblohu, pričom hviezdy sú jej hrozňami; to nám pripomína predstavy o *strome sveta*

www v súvislosti s heslom *Veles/Volos*: príčina nepriateľstva medzi slovanskými bohmi *Velesom* a *Perúnom* tkvela v tom, že *Veles* ukradol *Perúnovi* syna, ženu alebo (najčastejšie) dobytok; *Veles* sa v podobe *draka* alebo *hada* vynára z *podsvetia* a po *strome sveta* sa šplhá do *Perúnovho* nebeského sídla; ten však naňho zošle blesky a *Veles* sa dá na útek, pri ktorom sa *premieňa* alebo skrýva za skaly, stromy, zvieratá a dokonca ľudí; *Perún* ho napokon zabije a z *Velesovho* doráňaného tela sa uvoľní lup v podobe *dažďa*

http://en.wikipedia.org/wiki/World_tree

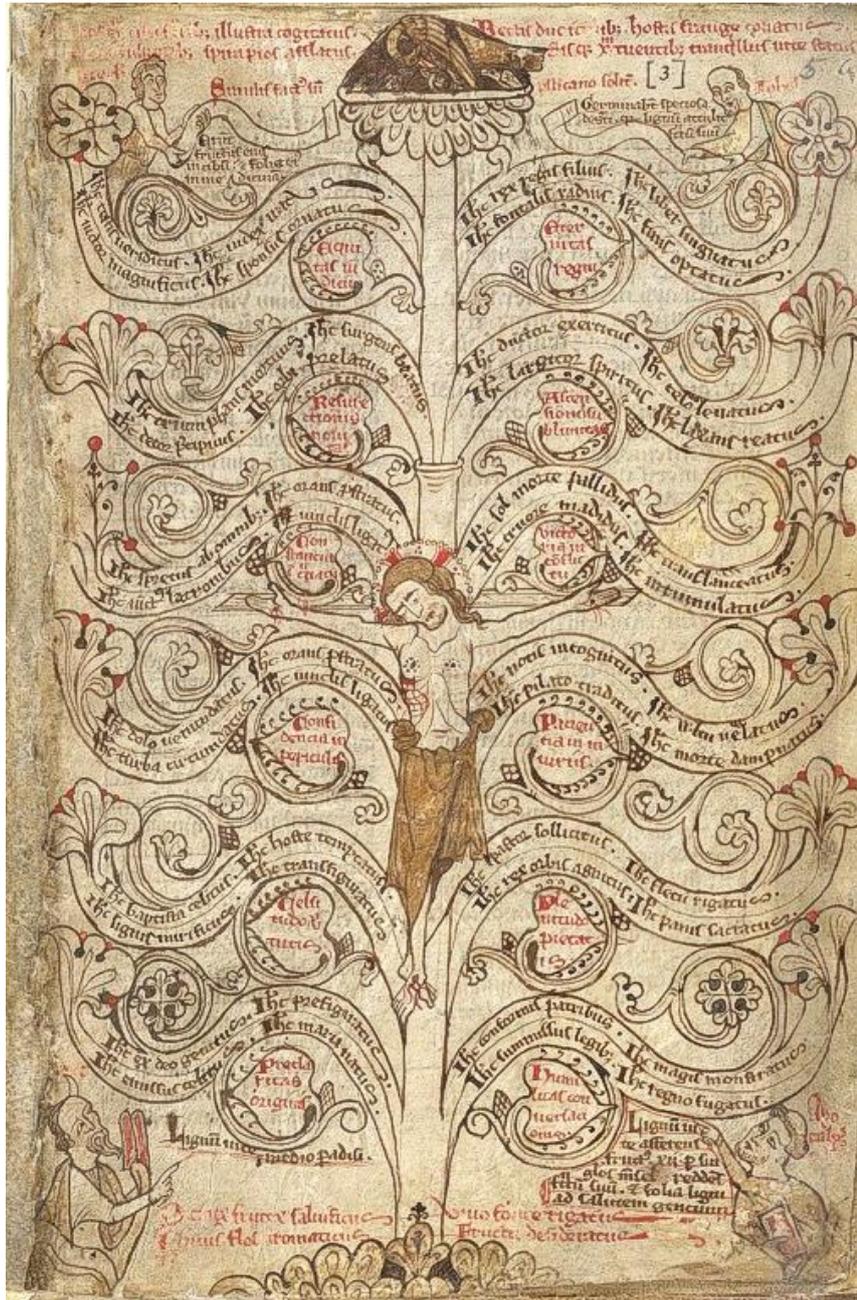
- ***strom svetla** - Becker v súvislosti s heslom *palma*: v antike bola palma ako strom svetla zasvätená *Héliovi* a *Apolónovi*
- ***strom vianočný** - *vianočný stromček*
- ***strom vykúpenia** - v súvislosti so starovekou *symbolikou stromu života*, na ktorom visí *závesná obeť*; v kresťanstve predstavovaný *križom* s ukrižovaným *Kristom* alebo stromom s Kristom (aj sediacim vo vetvoví stromu) a okolo neho sú ako plody rozvešané *pašiové nástroje* (pozri *arma christi*)

<https://www.google.sk/search?btnid=SnNGWXR08dCIjM:&docid=O801ewQIQ1tI5M&biw=1854&bih=995&tbs=simg:CAESEgIKc0ZZdHTx0CE7zTV7BAhDWw&q=cross+as+the+tree+of+lif&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjI7se59-PLAhXKjSwKHSznAG8Qsw4IMA&tbnh=0&tbnw=0>

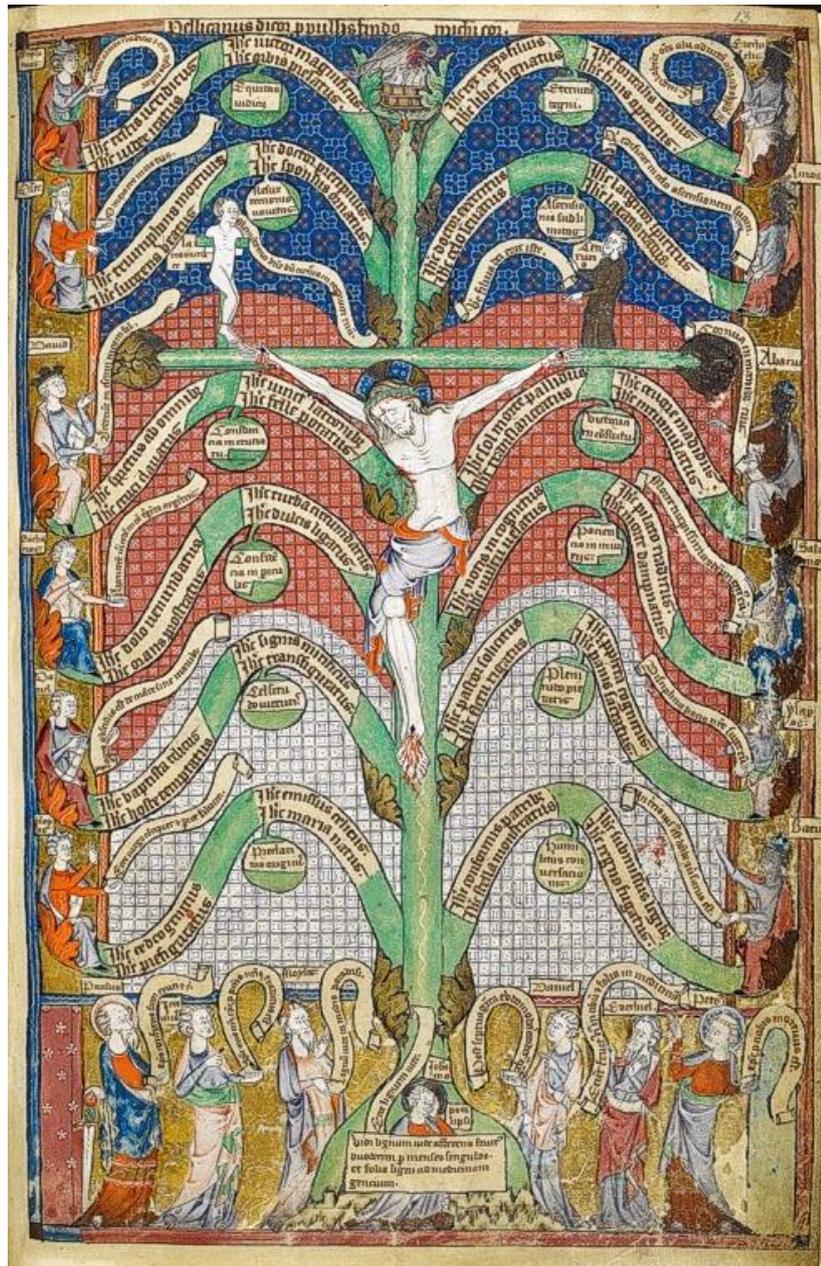
<http://pre-gebelin.blogspot.sk/2015/11/the-tree-of-life.html> (definícia)



Strom života (strom vykúpenia, Lisle Psalter)



Strom života (strom vykúpenia, Theological miscellany)



Strom života (strom vykúpenia, Howard Psalter)

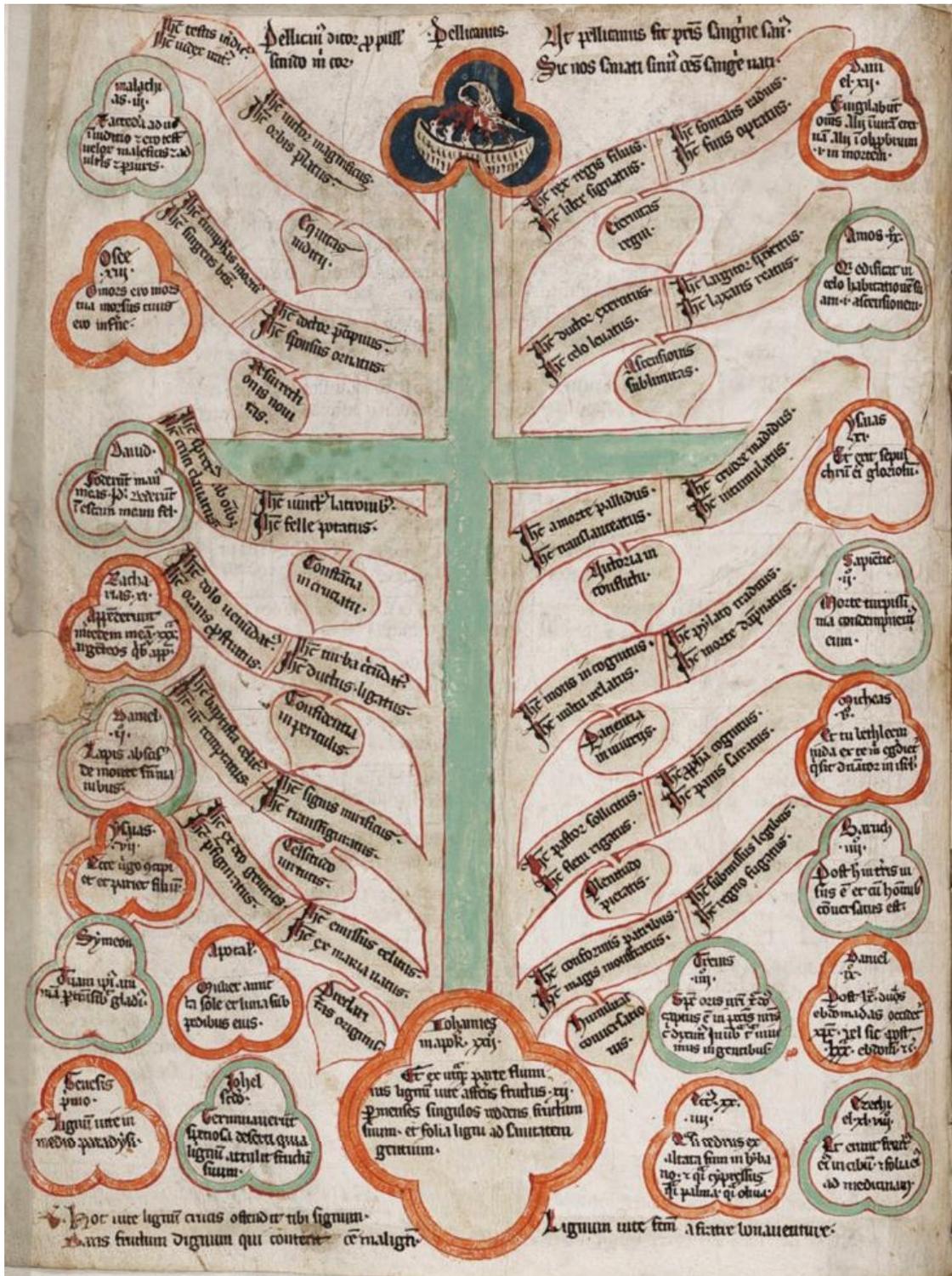
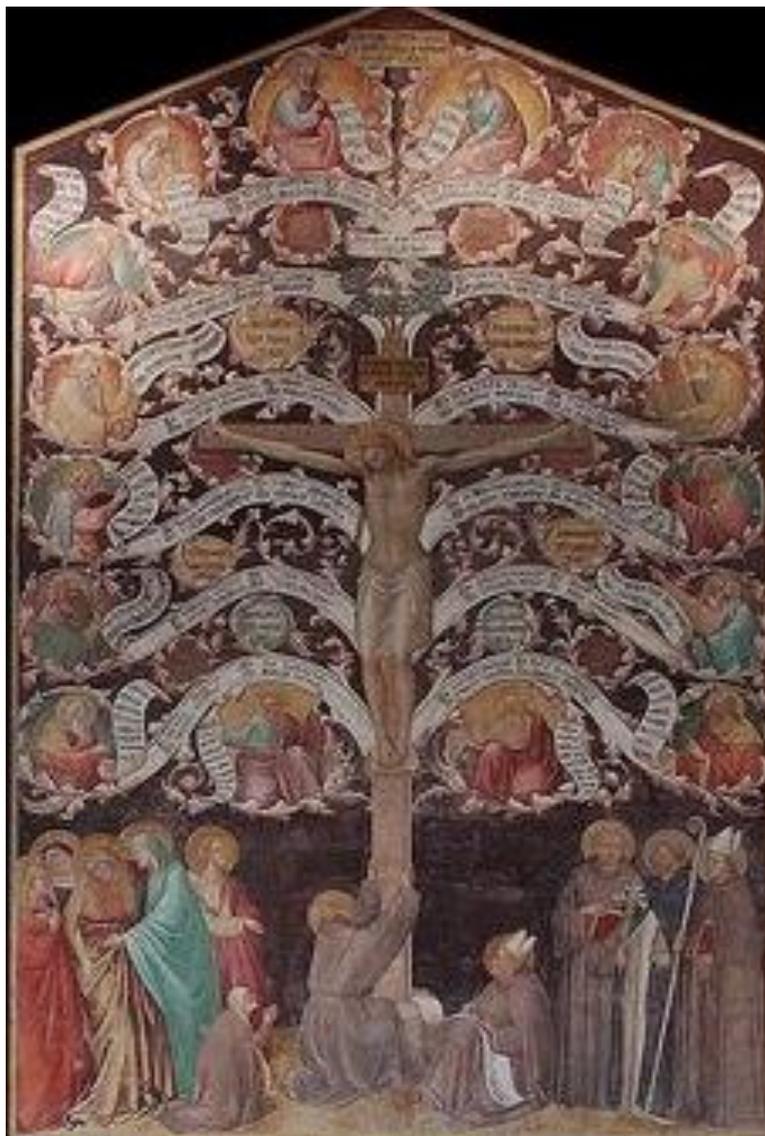


Schéma stromu života (strom vykúpenia)



T. Gaddi: Strom života (strom vykúpenia, freska, 1360)



Pacino di Buonaguida: Lignum vitae (strom vykúpenia, 14.st.)

***strom života** - lat. *arbor vitae*, hebr. עֵץ חַיִּים / Etz haChayim

www: strom života je termín používaný v Biblii a je súčasťou starovekých predstáv o svetovom stromu; strom života je prvýkrát popísaný v Genesis (2,09): hovorí sa tu o dvoch stromoch, stromoch poznania dobrého a zlého (hebr. עֵץ טוֹב וְעֵץ רָע) „v uprostred rajskej záhrady“; v Genesis (3,24) stoja na východnom konci záhrady a strážia ich dvaja *cherubini*; strom života sa stal predmetom mnohých diskusií o tom, či je alebo nie je stromom poznania dobrého a zlého; Kniha prísloví používa termín strom života štyrikrát v prenesenom slova; Zjavenie Jána používa v novozmluvnej gréčtine (koiné) termíny ξύλον (τῆς) ζωῆς /xylon (tes) zoes celkom štyrikrát; tento výraz bol stotožnený so stromom života v Genezis, kde v gréckom preklade Starého zákona doslovne znamená „drevo života“; v súčasnosti sa pojmu strom života nevenuje takmer žiadna pozornosť a naopak všetka pozornosť sa sústreďuje na strom poznania dobrého a zlého

1.zobrazovaný v podobe *palmy, cédru, cyprusu, olivy, obilného klasu*); chápaný ako *os sveta*; strom života, ktorý vydával plody > plody poznania (pozri *strom poznania*); na strome života visel ako plod a *závesná obeť* germánsky *Odin*, kresťanský *Kristus* > strom života premenený na *strom*

vykúpenia v podobe *križa*; v starovekých zobrazeniach vyrastal z *archetypového* dvorca; so stromom života v kresťanských časoch v stredomorskej oblasti spájaná aj *pínia*; písomným symbolom stromu života je grécke písmeno *psi* (pozri *kvet života*); pozri *symboly života*; *strom Peridexion*

2. *biblický* strom v strede *rajskej záhrady*, ktorého ovocie zaručilo večný život a bolo zdrojom poznania; plody boli zakázané *Adamovi* a *Eve* (pozri *hriech prvotný*); pozri *fénix*, *milcham*

3. *budhistickou* verziou stromu života bol *Ašókov strom*, alebo tiež uvádzaný motív s indického božstva *jakši/jakšíní*; podľa predstáv Kalmykov (u Kaspického mora) žil v korune stromu života *orol* a ohrozoval *draka* žijúceho u päty stromu; egyptským symbolom stromu života bola palma (Becker)

4. *typický* prvok ľudového *ornamentu* v podobe štylizovaného stromu, ku ktorému bývajú pričlenené figurálne motívy

Biedermann v súvislosti s heslom *strom*: starozákonný *strom poznania*, z ktorého podľa kresťanského mýtu bol zhotovený *Kristov križ* (pozri *paralelizmus*), ktorý sa neskôr stal pre veriacich stromom života; často bol znázorňovaný vetvičkami a listami alebo porovnávaný s *rodokmeňom*, alebo s „*koreňom Jesse*“

-v súvislosti s heslom *strom*: ranokresťanský spis *Physiologus* hovorí o indickom strome *peridexion*, ktorého ovocím sa živia iba *holuby*, ale *hady* ho neznášajú a vyhýbajú sa jeho tieňu; tento strom je spomienkou na *Vykupiteľa*; je to „skutočný strom života, ktorého ovocím sa nasýtia pravoverní, ale nie diabol“

-v súvislosti s heslom *borovica*: pokladaná za strom života v Číne, lebo je aj vo vysokom veku vždy zelená a svieža

-v súvislosti s heslom *vinič*: *križ* a strom života sa často zobrazoval v podobe viniča a obračka symbolizovala *Posledný súd*

-v súvislosti s heslom *holub/holubica*: v symbolike *smrti* a *záhrobia* (pozri *podsvetie*) je holub/holubica stelesnením *duše*, ktorá odlieta do *raja*, kde sedí na strome života a pije vodu večného života (pozri *živá voda*)

Lurker v súvislosti s heslom *plod*: obľúbeným motívom *asýrskeho umenia* je štylizovaný strom života, ktorého kvetov sa dotýkajú *píniovou šuškou* okrídlení *géniovia*; je to symbolické oplodnenie datľovej *palmy*, ktorá je v *Mezopotámii* nevyhnutná na obživu

-v súvislosti s heslom *ratolest'*: kráľovské *žezlo* pôvodne predstavovalo vetvu stromu života

Becker v súvislosti s heslom *pínia*: kresťanskej symbolike *pínia* úzko súvisí so stromom života

-v súvislosti s heslom *cyprus*: je symbolom stromu života, lebo je stále zelený a *dlhoveký*

Hall: v 13.st. *križ*, na ktorom bol Kristus ukrižovaný nadobúda niekedy tvar stromu života (pozri *lignum vitae*); toto výtvarné podanie sa niekedy vyskytuje aj v neskorších obdobiach; tento strom života bol súčasne tým starozákonným *stromom poznania dobrého a zlého*, ktorý opäť ožil pomocou Vykupiteľovej krvi a stal sa ďalším vyjadrením súvislosti medzi prvotným hriechom a Ukrižovaním; pozri *paralelizmus*; pozri *lignum vitae*

-súvislosti s heslom *križ stromový*: *križ stromový* je symbolickým pomenovaním *stromu života*; má podobu *križa* s listami, plodmi alebo kvetmi

pozri *symbol písomný*; *symboly číselné*: 12; *križ stromový*, *križ vidlicový*; *guajak* - *strom života*/*lignum vitae*/sväté drevo/*lingnum sanctum*; *dub*, *mandlovník*, *Gaokerena*, *palica*, *orol*, *fénix*; porovnaj *bambus*; *Dumuz*, *vestica piscis*

<http://pre-gebelin.blogspot.sk/2015/11/the-tree-of-life.html>

https://en.wikipedia.org/wiki/Tree_of_life



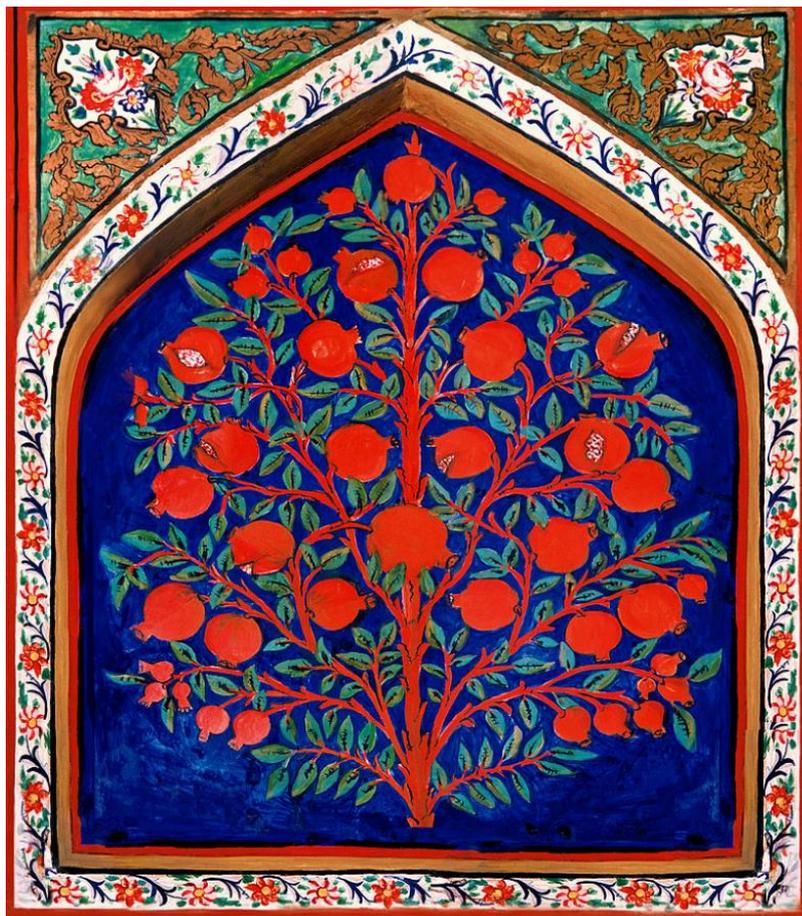
Okrídlení démoni chránia strom života (tepaná bronzová prilba uratského kráľa Sarduriho II., 8.st.pr.Kr.)



H. Wierix: Smrť hriešnika (17.st.)



Ikona Ježiš Kristus strom života a dvanásť apoštolov (ikona)



Strom života (palác Chánsky palác Şeki lov, Azerbajdžan, 1797)



O. Zadkine: Strom života (1957)



Strom života (vitananka)

***strom života (biblia)** - pozri *strom poznania (dobrého a zlého)*

[https://en.wikipedia.org/wiki/Tree_of_life_\(biblical\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Tree_of_life_(biblical))

stromček Kristov - názov pre *vianočný stromček* v 19.st., v čase, keď sa stával súčasťou *vianočnej dekorácie*

stromček vianočný - *vianočný stromček*

stromový kríž - *kríž stromový*

stromy posvätné - *posvätné stromy*

stromy v germánskom pohanstve - pozri *Barnstokkr, Mímameidr,*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Trees_in_Germanic_paganism

stromy v mytológii - pozri *Yggdrasil, strom Peridexion*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Trees_in_mythology

***strop** - Dudák: vodorovná konštrukcia (pozri *architráv*) uzatvárajúca priestor a rozdeľujúca stavbu na jednotlivé podlažia alebo vymedzujúca zhora interiér stavby; popri *klenbe* druhý základný typ zastropenia; ďalej pozri *klenba zrkadlová/klenba tabuľová; kója*

***strop hríbový** - *hríbový strop*

***strop kazetový** - *kazetový strop*

***strop podbíjaný** - Dudák: drevené dosky stropu sú pribíjané zospodu na trámy

***strop podvalový** - Dudák: tvorený olúpanými, tesne vedľa seba kladenými (zvyčajne cez nosné trámy) kmeňmi (*podvalmi*); väčšinou sa nezakrývajú, zhora sa pomazávajú *lepenicou*; v *ľudovej architektúre* bývajú povalové stropy pomerne slabé

***strop záklopový** - *záklopový strop*

***strop tabuľový/strop táflový** - vytvorený z trámov (*podvalov*), cez ktoré sa kladú dosky (*záklopy*)

***strop táflový** - *strop tabuľový*

***strop zrkadlový** - *zrkadlový strop*

stroskotanie - pozri *búrka, more, lod'*; W. Turner



C. Cort: Po stroskotaní (rytina, 16.st.)



F. Goya: Vrak (18.-19.st.)



W. Turner: Vrak dopravnej lode (1810)

strotera - 1.kamenné nosníky, ktoré tvoria sieť, kamennú mrežu stropu *gréckeho chrámu*; otvory kazety boli prekryté *kalymnami*

2.plochá mierne prehnutá strešná *škridla gréckeho chrámu*; pozri *kapypteres*

Strozzi Bernardo - (†1644); popredný taliansky barokový maliar, aktívny hlavne v *Benátkach* a *Janove*; pozri *talianski maliari barokovi*, *benátski maliari*

http://en.wikipedia.org/wiki/Bernardo_Strozzi



B. Strozzi: Flautista (17.st.)

B. Strozzi: Neveriaci Tomáš (1620)



B. Strozzi: Sv. Anton Paduánsky s dieťaťom Ježišom (1625)



B. Strozzi: Sv. Krištof (17.st.)



B. Strozzi: Vyliečenie Tobita (17.st.)

Strudwick John -



J. Strudwick: Tri Moiry

struhák - český výraz pre *rašplu*

strukáž - fotografická obdoba *tachizmu*; na fotografický papier sa tvorí kompozícia z farebných škvŕn pomocou štetca namočeného do vývojky; papier sa osvetľuje a vo vhodnom okamihu je prerušený proces tmavnutia, nasleduje ustalovanie a vypranie; pozri *fokalk*; *fotografovanie*; *modernizmus*

Strudel Paul - (†1708); rakúsky sochár, architekt, inžinier a maliar, povýšený do šľachtického stavu ako barón von Strudendorf a Vochburg; ako sochár v Hofburgu, Paul Strudel pracoval na tvorbe sôch so svojim mladším bratom Peter Strudel (†1714); pozri *rakúski maliari 18.st.*, *rakúski maliari 17.st.*, *rakúski sochári*

https://en.wikipedia.org/wiki/Paul_Strudel

<https://www.google.sk/search?q=Paul+Strudel&espv=2&biw=1853&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwioyYmr3aPJAhUDCBoKHYdaDksQsAQIKA>



P. Strudel: Nanebovzatie Panny Márie (alabaster, hautferiéf, 17.-18.st.)



P. Strudel: Svätá trojica (detail z hornej časti morového stĺpu na ulici Graben vo Viedni, 17.-18.st.)

Strudel Peter - (†1714); Peter Strudel von Strudendorf; rakúsky sochár a maliar vrcholného baroka; mladý Peter preukázal ukazujú veľký, takže jeho otec sa rozhodol poslať ho do Benátok, kde sa školil v dielňach Johann Karl Lotha, Ticino Longhena a flámskeho sochára Giusto de Conte; 1676 sa sťahoval do Viedne so svojím starším bratom Paulom, kde obaja pracovali ako dvorní maliari Habsburgovcov; podarilo sa im získať priazeň rôznych patrónov ako boli Joseph John Adam z Lichtenštejna a Johann von der Pfalz; r. 1690 Peter kúpil od Romanus Bernhard Tschagon a jeho manželky Marie Polixeny veľký majetok v Alservorstadt, predmestí Viedne; tu v roku 1648 postavil veľkú budovu známu ako Strudlhof, kde založil súkromnú umeleckú školu na spôsob San Luca a Académie française v Paríži; v roku 1701 cisár Jozef I Habsburský, jeho veľký priaznivec

vymenoval ho barónom Svätej ríše rímskej; v roku 1705 premenil školu umenia na verejnú akademickú inštitúciu; po umelcovej smrti sa v často Akadémie liečili chorí na mor; pozri *rakúski maliari 18.st.*, *rakúski maliari 17.st.*, *rakúski sochári*

https://it.wikipedia.org/wiki/Peter_Strudel

https://en.wikipedia.org/wiki/Peter_Strudel

http://www.brukenthalmuseum.ro/europeana_en/etajI/04.htm

<https://www.google.sk/search?q=strudel+peter&espv=2&biw=1853&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwioifmbhqXJAhXMtBQKHwoUBwUQsAQILA&dpr=1#imgrc=Z5oLWyfqsvn40M%3A>

http://www.wikiwand.com/en/National_Museum_of_Serbia

<http://www.liveinternet.ru/users/5124893/post354050024/>

https://www.google.sk/search?q=Johannes+van+Haensbergen&espv=2&biw=1853&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiAi8TXhK_JAhULiCwKHUplDyQQsAQIIQ#imgrc=qHvZrBO1qA7LbM%3A



P. Strudel: Čas odhaľuje pravdu (17.-18.st.)



P. Strudel: Pád odbojných anjelov (1694)

strunové nástroje - hudobné nástroje strunové

Stryma - v gréckej mytológii nymfa, podľa jednej verzie matka trójskeho kráľa *Priama*, ktorého porodila *Laomedónovi*; pozri *nymfa*

Strymón - v gréckej mytológii riečny boh, podľa jednej verzie otec *Resa*; pozri *bohovia vodní*

Střekov (hrad) - pozri *Čechy*



H. Ullik: Hrad Střekov (1877)

střízlík - český výraz pre vtáka *orieška*

stucco lustro - horúcou žehličkou (porovnaj *cauteria*) prežehlený tenký povlak zo *sadry alabastrovej*, mramorového prachu a bielej kriedy s farebnou *lazúrou*; farebný *umelý mramor* (ružový, zelenkavý, hnedastý aj sivý), používaný najmä v barokových *fasádach*; technika má niekoľko variantov: *umelý mramor*, *štuková intarzia*, maľba na štuku (napr. hladená sedemvrstvová *freska* v *pompejskom maliarstve*); pozri *scagliolová technika*, *keletovanie*; porovnaj *enkaustika*